

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

УДК 338.43(477)

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Безп'ята І.В.

Миколаївський національний аграрний університет

В статті проаналізовано сучасний стан та проблеми ресурсного забезпечення аграрного сектору економіки в країні. Досліджено питання використання земель сільськогосподарського призначення, формування і застосування трудового потенціалу сільських територій, технічного забезпечення аграрного сектору. На основі проведеного аналізу визначено пріоритетні напрями та шляхи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрного сектору. Для покращення економічного стану аграрного сектору економіки країни необхідна загальна та регіональна державна підтримка вітчизняного сільськогосподарського виробника, стимулювання його діяльності.

Ключові слова: ресурсний потенціал, сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, господарства населення, земельні ресурси, сільськогосподарські угіддя, трудові ресурси, технічне забезпечення.

Постановка проблеми. Величина ресурсного потенціалу визначається наявністю і співвідношенням кількісних та якісних характеристик трудових, земельних, біологічних і матеріально-технічних ресурсів. Вони технологічно поєднані між собою в процесі виробництва і становлять цілісну інтегровану систему, яка повинна постійно розвиватися та удосконалюватися під впливом науково-технічного прогресу. Україна має потужний природно-ресурсний потенціал для розвитку аграрного сектору економіки, сприятливі кліматичні умови, що створює можливість для виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції, забезпечення продовольчої безпеки держави, позиціонування країни на світовому ринку продовольства, а також сталого соціально-економічного розвитку сільських громад.

Але на даний час ефективний розвиток аграрного сектору в Україні потребує змін у використанні її ресурсної бази, впровадженні ресурсозберігаючих інноваційних високопродуктивних технологій сільськогосподарського виробництва, для забезпечення виробництва високоякісної та конкурентоспроможної на внутрішньому і зовнішньому ринках сільськогосподарської продукції та продовольства. Раціональність і максимальна ефективність використання задіяних у процесі сільськогосподарського виробництва ресурсів, є необхідною передумовою досягнення збалансованості інтересів суспільства за соціальним, економічним та екологічним критеріями, а також фундаментом забезпечення національних пріоритетів у розвитку аграрного сектору, зокрема, досягнення продовольчої безпеки, успішної експортної політики, цілей дохідності сільськогосподарських товаровиробників і забезпечення соціально орієнтованої державної аграрної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблем щодо формування і використання ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки присвячені праці багатьох науковців, серед яких В.Г. Андрійчук, І.Ф. Балажук, О.В. Борисова, О.М. Вишневецька, П.І. Гай-

дуцький, О.Ю. Єрмаков, В.Я. Месель-Веселяк, О.М. Онищенко, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, О.В. Ульяновченко, М.М. Федоров, В.С. Шиян, О.В. Шкільов, В.В. Юрчишин та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, окремі питання щодо використання та створення оптимального, збалансованого за структурою ресурсного потенціалу агроформувань з урахуванням їх особливостей, потребують подальших досліджень.

Мета статті. Метою даної статті є аналіз рівня забезпеченості сільськогосподарських товаровиробників виробничими ресурсами (земельними, трудовими, технічне забезпечення) забезпечення якими дозволить підвищити ефективність господарської діяльності і обґрунтування основних напрямків раціонального залучення і використання ресурсного потенціалу аграрного сектора економіки України в умовах ринку.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення рентабельного сільськогосподарського виробництва та підвищення рівня продовольчої безпеки країни залежать від наявності, ефективності використання і відтворення ресурсного потенціалу сільськогосподарських товаровиробників. Однією з особливостей функціонування сучасних агроформувань є кількісна, якісна та структурна недосконалість їх ресурсних потенціалів, зумовлена великими втратами ресурсів у процесі здійснення аграрної та земельної реформ і складним фінансовим становищем господарств [3].

В аграрному секторі економіки працюють різні типи підприємств, умовно, які можна поділити на: сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, господарства населення:

– сільськогосподарські підприємства – це підприємства, які працюють, головним чином на орендованій землі та орієнтовані на товарне виробництво. До цієї категорії можна віднести акціонерні компанії та товариства з додатковою відповідальністю, приватні компанії, що їх контролює підприємець-власник приватних активів, тощо. В 2014 році ця категорія налічує близько 11 тис. підприємств,

включаючи малі форми господарювання, що здійснювали господарську діяльність в звітному році, і вони працюють на приблизно 60% землі сільськогосподарського значення (до 1990 року ця категорія господарств обробляла майже 95% земель);

– фермерські господарства є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, відповідно до закону. На даний час ця категорія налічує 32 тис. фермерських господарств в тому числі великих – 812, які обробляють до 8% землі сільськогосподарського призначення;

– господарства населення – домогосподарства, що здійснюють сільськогосподарську діяльність як з метою самозабезпечення продуктами харчування, так і з метою виробництва товарної сільськогосподарської продукції. До цієї категорії виробників віднесені також фізичні особи-підприємці, які проводять свою діяльність у галузі сільського господарства. В 2014 році коло господарств населення налічувало близько 5,3 млн. домогосподарств, що обробляє 30% землі сільськогосподарського призначення.

Природно-ресурсний потенціал сільського господарства України представлений земельними, водними, кліматичними і біологічними ресурсами. Серед них найважливіше значення має земля, що є основним засобом виробництва в сільському господарстві. Протягом останніх десятиліть розвиток цієї галузі відбувався саме на основі максимального залучення до виробництва земельних ресурсів.

Україна володіє значними земельними ресурсами. Станом на кінець 2014 року її земельний фонд складає 60,3 млн. га, або майже 6% території Європи. Зокрема, сільськогосподарські угіддя в структурі земельного фонду країни становлять 70,8%, ліси – 17,6%, води – 4,0%.

На кінець 2014 року в Україні налічується 41,5 млн. га сільськогосподарських угідь. У ході земельної реформи було проведено роздержавлення земель на площі 27,5 млн. га. Близько 7 млн. громадян отримали сертифікати на пра-

во на земельну частку (пай), 96% сертифікатів замінені Державними актами на право приватної власності на земельну ділянку. Формуються принципово нові земельні відносини, в основі яких знаходиться приватна власність на землю.

На базі оренди земель створені аграрні формування ринкового спрямування. В останні роки відбувається зменшення площ ріллі в сільськогосподарських підприємствах і збільшення їх у фермерських господарствах та господарствах населення [5]. Якщо в сільськогосподарських підприємствах на кінець 2000 року площа ріллі становила 26,7 млн. га, фермерських господарствах – 1,1 млн. га і господарствах населення – 4,4 млн. га, то на кінець 2014 року відповідно 19,3 млн. га, 3,9 млн. га і 11,8 млн. га (табл. 1).

Більшість сільськогосподарських товаровиробників не дотримуються науково обґрунтованих сівозмін та ґрунтозахисних технологій. Для вирощування сільськогосподарських культур не вноситься потрібна кількість органічних і мінеральних добрив, що призводить до виснаження ґрунтів, зниження їх родючості та посилення деградації. Сільськогосподарська освоєність земель перевищує екологічно обґрунтовані норми. За даними Держземагенства розораність сільськогосподарських угідь в Україні на кінець 2014 року становила 78%, а в окремих областях – до 90%, що є небезпечним явищем, особливо з огляду на наявність значних площ еродованих земель. Надмірна розораність території призводить до щорічного збільшення еродованих площ на 80–90 тис. гектарів. Частина сільськогосподарських угідь, які зазнають згубного впливу водної ерозії складає понад 30%, дефляційно-небезпечними є половина орних земель країни. Екологічний стан значних площ сільськогосподарських земель – незадовільний, зокрема площі кислих ґрунтів займають 10,4 млн. га (25,0%), солонцюватих (середньо- і сильно-) та 35 засолених – 4,7 млн. га (11,3%), перезволожених і заболочених – 3,9 млн. га (9,4%), кам'янистих – 5,4 млн. га (13,0%).

Ефективне й екологічнобезпечне використання біокліматичного потенціалу та природної родючості земель є визначальним стратегічним чинником виробничої діяльності людини в сільському господарстві. Родючість земель легше втратити, ніж відновити. До того ж останнє потребує значних зусиль, коштів, ресурсів, часу.

Таблиця 1

Загальна земельна площа та розподіл сільськогосподарських угідь за землевласниками та землекористувачами на кінець 2014 року, тис. га

Показники	Загальна земельна площа	Усі сільськогосподарські угіддя	З них		
			рілля	сіножаті	пасовища
Усього земель	60354,9	41511,7	32531,1	2407,3	5441,0
Землі сільськогосподарських підприємств і громадян	37717,1	36417,6	31066,9	1573,7	2852,3
у тому числі					
- землі сільськогосподарських підприємств	21258,2	20548,9	19293,4	394,9	658,7
з них					
державних	1128,8	943,6	780,7	33,1	95,1
недержавних	20129,4	19605,3	18512,7	361,8	563,6
- землі громадян	16458,9	15868,7	11773,5	1178,8	2193,6
Землі користувачів інших категорій	22637,8	5094,1	1464,2	833,6	2588,7

Джерело: за даними Держкомстату України

Також, важливою передумовою ефективного використання земельних ресурсів та дотримання вимог агротехнології є оптимальне співвідношення галузей виробництва (рослинництва і тваринництва) в сільськогосподарських формуваннях. Воно впливає на підбір сівозмін, ефективне використання земельних ресурсів, подолання сезонності. Галузь рослинництва включає вирощування великої кількості сільськогосподарських культур, які об'єднують в чотири однорідні групи: зернові і зернобобові, технічні, картопля і овочеваштанні, а також кормові культури. Структура посівних площ має вплив на урожайність, загальну продуктивність землі, стан кормової бази і на розвиток тваринництва, а тому і визначає рівень виробництва продукції кожного аграрного товаровиробника. Структура посівних площ сільськогосподарських культур в Україні свідчить про те, що найбільшу питому вагу займають зер-

нові культури – більше 50%, на другому місці – технічні – 30%, в тому числі майже 20% займають посіви соняшнику. Найменшу питому вагу в структурі посівних площ сільськогосподарських культур займають кормові культури і з кожним роком цей показник зменшується. Дані тенденції є реакцією сільськогосподарських товаровиробників на запити ринку і низький рівень регулювання аграрно-продовольчого ринку в Україні.

Рівень забезпечення населення продовольством розглядається як найважливіший чинник і визначальний критерій рівня соціального життя будь-якої країни, життєздатності її економічної структури і державного устрою. У вирішенні цієї проблеми особлива роль належить тваринництву.

Тваринництво – це комплекс взаємопов'язаних галузей сільського господарства, що забезпечує населення найбільш цінними продуктами харчування (м'ясо, молоко, яйця), промисловість – си-

Таблиця 2

Поголів'я худоби та птиці за категоріями господарств на кінець року, тис. гол.

Види сільськогосподарської худоби	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2014 р. у % до 2010 р.
Сільськогосподарські підприємства						
Велика рогата худоба	1431,1	1407,6	1396,6	1325,7	1206,5	84,31
Свині	3330,4	3058,8	3291,7	3606,0	3482,9	104,58
Вівці та кози	240,5	226,6	203,8	189,1	158,7	65,99
Коні	38,3	34,3	30,0	26,4	21,7	56,66
Кролі	74,8	120,4	129,1	169,1	126,5	169,12
Птиця всяка	107683,0	102906,5	115000,9	129181,3	119264,1	110,75
Бджоли, тис. сімей	86,6	76,4	69,4	63,8	52,7	60,85
Фермерські господарства						
Велика рогата худоба	95,3	103,0	109,9	111,8	103,7	108,81
Свині	294,8	260,4	265,2	272,9	249,9	84,77
Вівці та кози	57,9	63,4	61,5	59,4	46,8	80,83
Коні	3,3	2,6	2,5	2,7	2,1	63,64
Кролі	0,8	4,0	4,2	5,1	3,3	412,50
Птиця всяка	2878,3	2818,8	2887,7	2891,2	2813,7	97,76
Бджоли, тис. сімей	8,8	7,5	8,0	7,2	6,3	71,59
Господарства населення						
Велика рогата худоба	2968,0	2915,2	3139,4	3096,5	2573,8	86,72
Свині	4335,2	4054,0	4019,8	4043,3	3617,9	83,45
Вівці та кози	1433,3	1449,4	1472,9	1486,7	1165,6	81,32
Коні	372,6	358,8	344,1	325,1	293,0	78,64
Кролі	5279,1	5518,3	5524,2	5561,2	5011,5	94,93
Птиця всяка	93278,5	95035,3	96182,0	98217,3	91257,9	97,83
Бджоли, тис. сімей	2826,1	2807,0	2858,1	2914,8	2640,6	93,44

Джерело: за даними Держкомстату України

Таблиця 3

Наявність сільськогосподарської техніки в сільськогосподарських підприємствах (включаючи фермерські господарства), на кінець року

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2014 р. у % до 2010 р.
Трактори, тис. шт.	151,3	147,1	150,1	146,0	130,8	86,45
Потужність двигунів тракторів, тис. кВт	12557	12656	12942	12908	11826	94,18
Середня потужність двигуна трактора, кВт	83,0	86,0	85,9	88,4	90,4	108,92
Зернозбиральні комбайни, тис. шт.	32,8	32,1	32,0	30,0	27,2	82,93
Кукурудзозбиральні комбайни, тис. шт.	2,5	2,3	2,1	2,0	1,8	72,00
Картоплезбиральні комбайни, тис. шт.	1,7	1,7	1,6	1,5	1,3	76,47
Бурякозбиральні комбайни, тис. шт.	4,2	3,8	3,6	3,0	2,7	64,29
Льонозбиральні комбайни, тис. шт.	0,5	0,4	0,3	0,3	0,2	40,00
Установки та агрегати для доїння корів, тис. шт.	10,9	10,8	11,2	11,2	10,5	96,33

Джерело: за даними Держкомстату України

ровиною (шкіри, хутро, вовна, пух, перо), а рослинництво – органічними добривами.

Ресурсний потенціал тваринництва охоплює ряд підгалузей, основними з яких є скотарство, свинарство, вівчарство, птахівництво. Основні тенденції зміни показників поголів'я худоби та птиці в Україні свідчать про те, що за останні роки спостерігаємо тенденцію до зменшення поголів'я ВРХ на 13,6% (з 4494,4 тис. голів в 2010 році до 3884,0 тис. голів в 2014 році). Аналогічну тенденцію до щорічного зменшення поголів'я мають такі види худоби, як свині – на 7,66%, вівці, кози – на 20,8% та коні – 23,5%.

Найкращу ситуацію спостерігаємо в птахівництві України. Ця галузь тваринництва навпаки, відзначається щорічним поступовим збільшенням поголів'я птиці, що свідчить про розвиток даного напрямку діяльності.

Вивчаючи кількість худоби та птиці в розрізі окремих категорій господарств за останні п'ять років (табл. 2) видно, що найбільша кількість худоби зосереджена в господарствах населення: це більше 60% великої рогатої худоби, 50% свиней, 85-90% – вівці та кози, коні, кролі та бджоли. Найменша кількість худоби зосереджена в фермерських господарствах. І лише близько третини умовного поголів'я худоби та птиці зосереджено в сільськогосподарських підприємствах.

За період 2010-2014 рр. в сільськогосподарських підприємствах в Україні спостерігається чітка тенденція до зменшення поголів'я великої рогатої худоби на 15,7%, поголів'я овець та кіз – на 34%, коней – 43,3%. Зростає поголів'я свиней, кролів та птиці.

В 2015 році порівняно з 2010 роком в господарствах населення в Україні чисельність всіх видів сільськогосподарської худоби має тенденцію до зменшення. Треба відмітити, що в господарствах населення переважають технології, засновані на переважному застосуванні ручної праці, з низьким рівнем використання генетичного потенціалу вирощуваних порід тварин, низьким рівнем забезпеченості кормами та низькою їх якістю, слабкою матеріально-технічною базою галузі, відсутністю бази для відродження розвитку галузі на основі ресурсозберігаючих технологій утримання та відгодівлі тварин, що визначається низькою конкурентоздатністю дрібнотоварного виробництва в масштабах ринку.

Одним із основних чинників, який визначає стійкість розвитку ресурсного потенціалу сільського господарства, є рівень його технічного і технологічного забезпечення, цифрові характеристики яких наведені в таблиці 3.

З поданих в таблиці даних видно, що кількість тракторів у сільськогосподарських підприємствах в країні в період 2010-2014 рр. зменшилася на 13,6%. І такою ж є ситуація не тільки по тракторах, але й по всій сільськогосподарській техніці. Так, лише за даний період кількість зернозбиральних комбайнів скоротилася на 17,1%, кукурудозбиральних – на 28%, картоплюзбиральних – на 23,5%, бурякозбиральних – на 35,7%, льонозбиральних – на 60%.

Навантаження на один фізичний трактор і на один комбайн суттєво зросла і перевищує нормативні показники майже вдвічі. Якісні показники технічного потенціалу сільського господар-

ства країни свідчать про матеріальне і моральне старіння техніки. Більшість техніки придбана до 1991 року, структура тракторного парку орієнтована на ДТ-75, МТЗ-80, в незначному обсязі на більш енергоємні машини.

У зв'язку з щорічним зменшенням кількісного складу машинно-тракторного парку та його балансової вартості у сільськогосподарських підприємств зменшуються можливості використання амортизаційних відрахувань для оновлення основних засобів. Крім того, тільки незначна частина цих коштів спрямовується на закупівлю техніки. Практично вся сума йде на поповнення оборотних коштів у зв'язку з їх дефіцитом.

Існуючі умови бюджетної підтримки і розвитку лізингу, які визначають динаміку ринку активної частини основних засобів, не забезпечують стійкого оновлення матеріально-технічної бази сільського господарства. Досвід створення машинно-технологічних станцій в країні не можна назвати успішним, в більшості випадків господарства самостійно формують машинно-тракторний парк. Проте рівень використання його є недостатньо високим.

Наявність сільськогосподарської техніки в господарствах населення представлена на рисунку 1.

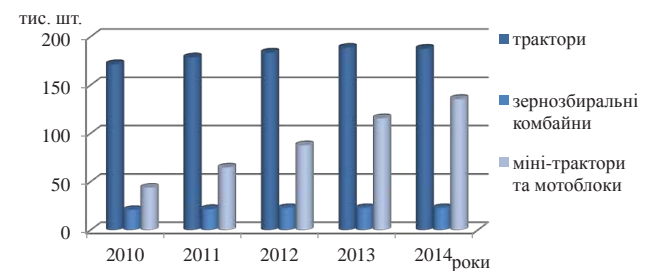

Рис. 1. Наявність сільськогосподарської техніки в господарствах населення, на кінець року

Джерело: за даними Держкомстату України

Як видно з рисунку в господарствах населення кількість тракторів, зернозбиральних комбайнів, міні-тракторів та мотоблоків з кожним роком зростає. Так, в 2015 році кількість тракторів склала 188 тис. шт., що на 9,3% більше порівняно з 2010 роком, при цьому кількість міні-техніки в господарствах населення за останні п'ять років зросла в 3 рази.

Порівнюючи показники технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств і господарств населення потрібно відмітити, що в останніх зосереджена більша кількість тракторів та міні-техніки майже на 43,73%. Але, як правило, техніка, яка знаходиться в господарствах населення – це техніка, яка була у вжитку великих сільськогосподарських підприємств і має майже повністю використаний ресурсний потенціал.

Аналогічними тенденціями характеризується динаміка наявності енергетичних потужностей та споживання електроенергії в сільському господарстві країни у 2010-2014 роках. Енергетичні потужності, які використовуються в сільському господарстві країни в 2014 році порівняно з 2010 роком зростають на 6,5%. В основному це відбувається за рахунок збільшення потужності електродвигунів і електроустановок в 2 рази

Таблиця 4

Динаміка чисельності працездатного сільського населення та заробітної плати в сільському господарстві в Україні

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2014 р. у % до 2010 р.
Кількість зайнятого населення в сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві, тис. осіб	3094,5	3393,8	3496,0	3577,5	3091,4	99,90
Кількість найманих працівників в сільському господарстві, тис. осіб	647,3	633,7	623,9	582,2	526,7	81,37
Середньомісячна номінальна заробітна плата в сільському господарстві, грн.	1430	1791	2026	2270	2476	173,15

Джерело: за даними Держкомстату України

та устаткування для виробництва відновлювальної енергії – більше як в 6 разів. Але при цьому зменшується потужність двигунів тракторів, комбайнів і самохідних машин та автомобілів. Також майже втричі зменшилася робоча худоба в перерахунку на механічну силу.

Отже, рівень забезпеченості сільськогосподарською технікою залишається недостатнім кількісно і якісно, переважна більшість техніки є морально і фізично зношеною, що призводить до значних перевитрат праці і коштів.

Ефективність аграрного виробництва, конкурентоспроможність продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках залежать також від рівня забезпечення, використання трудових ресурсів та застосування науково-обґрунтованих методів управління ними. Людський фактор – в оптимальному поєднанні з природним і матеріально-технічним – є тією вихідною ланкою, яка формує основну рушійну силу становлення, розвитку і ефективного господарювання всіх соціально-економічних укладів у сільській місцевості. Водночас розвиток різноукладності в умовах ринку становить підвищені вимоги до якостей людини як носія і персоніфікованого власника робочої сили, що використовується у процесі створення споживних вартостей у формі товарів або послуг [4].

У нинішніх умовах питання забезпечення аграрних товаровиробників трудовими ресурсами виявились досить актуальними у контексті системної кризи та поглиблення процесів депопуляції на селі, які зумовили погіршення кількісних і якісних характеристик кадрового потенціалу (табл. 4).

Аналіз даних таблиці свідчить про те, що кількість зайнятого населення в сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві в Україні протягом 2010-2014 років різко коливається. Так, найвищий показник становить 3577,5 тис. осіб у 2013 році, що порівняно з 2010 роком більше на 483 тис. осіб, або на 15,6%. При цьому у 2014 році цей показник знизився знову до рівня 2010 року і становив 3094,1 тис. осіб.

Що стосується кількості найманих працівників в сільському господарстві, то цей показник щорічно має тенденцію до зниження і в 2014 році він знизився на 120,60 тис. осіб, або на 18,63%. Хоча й середньомісячна номінальна заробітна плата в сільському господарстві з кожним роком збільшується, але все одно залишається однією з найменших серед інших галузей в господарському комплексі країни.

Загальний розподіл найманих працівників в розрізі окремих категорій господарств (рис. 2)

свідчить про те, що і в сільськогосподарських підприємствах, і в фермерських господарствах, і в господарствах населення з кожним роком зменшується кількість зайнятих.

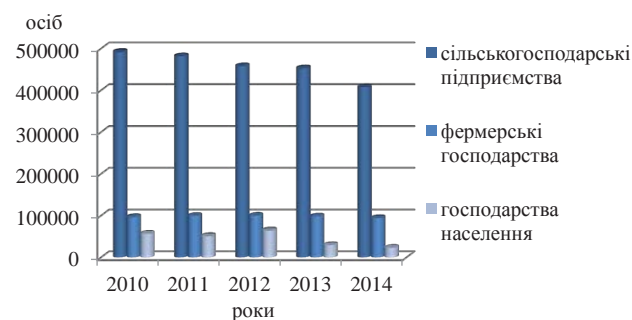

Рис. 2. Кількість найманих працівників, зайнятих в сільськогосподарському виробництві в розрізі окремих категорій господарств

Джерело: за даними Держкомстату України

Спостерігаємо ситуацію, що складається в наслідок погіршення соціальної інфраструктури на селі, зростанням безробіття. Негативним чинником зменшення кількості сільського населення також є низький рівень оплати праці. Саме заробітна плата є результатом праці кожного працівника, що надає можливості здійснювати споживчі витрати та заощаджувати частину коштів. У сільському господарстві оплата праці залишається порівняно низькою, що не надає можливості підвищити платоспроможний попит селян.

Висновки і пропозиції. Результат аналізу сучасного стану забезпеченості ресурсами аграрного сектору економіки України в цілому є незадовільним і з кожним роком погіршується. Подолати дану проблему на одинці сільськогосподарські товаровиробники не в змозі. Для покращення економічного стану аграрного сектору економіки країни необхідна загальна та регіональна державна підтримка вітчизняного сільськогосподарського виробника, стимулювання його діяльності.

Такими заходами повинна стати виважена інвестиційна політика держави в аграрному секторі економіки, що дасть можливість залучення більшої кількості інвестиційних ресурсів для покращення технічного оснащення на сільськогосподарських підприємствах, розвиток кооперації виробництва та реалізації продукції, впровадження сучасної методики управління персоналу, підвищення рівня трудової активності в аграрному секторі, здійснення постійного оновлення та підвищення контролю якості продукції тощо.

Список літератури:

1. Біляк Н. І. Оцінка сучасного стану матеріально-технічного забезпечення АПК / Н. І. Біляк // Зб. наук. пр. ЛНАУ / [ред. В. Г. Ткаченко]. – Луганськ: ЛНАУ, 2004. – № 34/46. – 384 с.
2. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Маркіна І. А. Ресурсний потенціал аграрних підприємств / І. А. Маркіна // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки. – 2012. Вип. 1 (4). Т. 2. – С. 176-181.
4. Покровська О. В. Трудові ресурси підприємства і шляхи підвищення ефективності їх використання у сільському господарстві [Електронний ресурс] / О. В. Покровська. – Режим доступу: // <http://repository.vsau.org/getfile/2819.pdf>
5. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
6. Татаренко О. Г. Інвестиційна складова розвитку аграрного сектору економіки / О. Г. Татаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 5. – С. 71-73.

Беспятая И.В.

Николаевский национальный аграрный университет

**РЕСУРСНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОИЗВОДСТВА
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ
В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ ЭКОНОМИКИ****Аннотация**

В статье проанализировано современное состояние и проблемы ресурсного обеспечения аграрного сектора экономики в стране. Исследованы вопросы использования земель сельскохозяйственного назначения, формирования и применения трудового потенциала сельских территорий, технического обеспечения аграрного сектора. На основе проведенного анализа определены приоритетные направления и пути повышения эффективности использования ресурсного потенциала аграрного сектора. Для улучшения экономического состояния аграрного сектора экономики страны необходима общая и региональная государственная поддержка отечественного сельскохозяйственного производителя, стимулирование его деятельности.

Ключевые слова: ресурсный потенциал, сельскохозяйственные предприятия, фермерские хозяйства, хозяйства неселення, земельные ресурсы, сельскохозяйственные угодья, трудовые ресурсы, техническое обеспечение.

Bezpyata I.V.

Mykolayiv National Agrarian University

SOURCE OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN THE AGRICULTURAL SECTOR**Summary**

This article analyzes the situation and problems of resource support the agricultural sector in the country. The question of the use of agricultural land, formation and use of labor potential of rural areas, technical support agriculture. Based on the analysis of the priority directions and ways to improve the efficiency of resource potential of the agricultural sector. To improve the economic situation of the agricultural sector of the economy requires general and regional government support for domestic agricultural products, stimulating its activity.

Keywords: resurnyy potential, agricultural enterprises, farms, farm neselennya, land, agricultural land, manpower, technical support.